

Historische Vereniging Die Goude
Werkgroep Ruimte

Bijdrage aan de Omgevingsvisie
van de
Gemeente Gouda

6 augustus 2019

Inhoud

Vooraf

- 1. Gouda, 750 jaar stad aan de Hollandsche IJssel en de Gouwe**
- 2. Gouda als woon- en leefstad**
- 3. Gouda als winkel- en werkstad**
- 4. Gouda als Hollandse waterstad**
- 5. Gouda is niet alleen de binnenstad**
- 6. Gouda als bezoekers- toeristenstad**
- 7. Gouda als cultuur- en onderwijsstad**

Werkgroep Ruimte

Han Breedveld, voorzitter
Jan de Haan, secretaris
Bregje de Wit
Cor Verhülsdonk

Vooraf

De Nederlandse gemeenten dienen na de inwerkingtreding van de Omgevingswet in samenspraak met de burgers een Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI) op te stellen. Het kabinet ontwikkelt een Nationale Omgevingsvisie (NOVI), die hierbij leidend wordt. In de NOVI worden elf terreinen onderscheiden waarop een integrale visie dient te worden ontwikkeld: bereikbaarheid en verbindingen, cultuur en erfgoed, defensie en nationale veiligheid, economische ontwikkeling, energievoorziening, gebouwde omgeving, gezondheid en veiligheid in de leefomgeving, natuur en landschap, natuurlijke hulpbronnen, voedsel en landbouw en water. De Historische Vereniging Die Goude wil met inachtneming van haar doelstelling vanuit cultuurhistorisch perspectief een bijdrage leveren aan de door de gemeente Gouda te ontwikkelen GOVI. Hierbij wordt aandacht besteed aan de aspecten cultuur en erfgoed, leefbaarheid, gebouwde omgeving, landschap en water.

1. Gouda, 750 jaar stad aan de Hollandsche IJssel en de Gouwe

Gouda is ontstaan aan de samenloop van de Hollandsche IJssel en de Gouwe, en staat al 750 jaar sterk tussen verleden en toekomst. De ligging van Gouda aan de oevers van de genoemde wateren is uniek. Hiervan profiteerde de stad in het verleden en kan dat ook nu en in de toekomst. Van wat het verleden ons heeft nagelaten kan dankbaar gebruik worden gemaakt. Er kan actief en creatief worden geanticipeerd op de toekomst. Tussen de grote steden in de Randstad en de kleinere kernen in het Groene Hart neemt Gouda een middenpositie in. Hierbij kunnen de unieke eigenschappen van Gouda als historische waterstad worden benut. In het verleden brachten de scheepvaart en de daarmee samenhangende bedrijvigheid Gouda groei en bloei. Na de Tweede Wereldoorlog namen spoor- en wegvervoer de rol van de commerciële scheepvaart over. Mede hierdoor kwam het accent op de noordkant van de stad te liggen, ten koste van de levendigheid aan de zuidkant. Deze levendigheid kan mede worden hersteld door in aansluiting op de bestaande voorzieningen langs de Hollandsche IJssel zoals een wandelpad, het Goudse gebied aan de ‘overzijde’ van de Hollandsche IJssel, op een evenwichtige manier te betrekken bij de ontwikkeling van de binnenstad. Hierbij denken wij niet aan woningbouw, maar aan een creatief, gevarieerd en stimulerend aanbod van activiteiten, dat aansluit op voorzieningen die er al zijn, zoals Goudasfalt, de Stolwijkersluis en de scheepswerf Het Kromhout. Dit biedt de mogelijkheid om activiteiten in de stad te combineren met dié in het Groene Hart en om streekproducten gerichte aandacht te geven.

Aanbevelingen

- Herstel de levendigheid aan de zuidkant van de binnenstad door de ‘overzijde’ van de Hollandsche IJssel op een creatieve en uitdagende manier bij de ontwikkeling van de binnenstad te betrekken.
- Benut de waarde van de tegenstelling tussen het overgangsgebied en de stad, en plan daar geen woningbouw.
- Ontplooi in het Goudse gebied in de Krimpenerwaard in aanvulling op wat er al is, een gevarieerd en stimulerend aanbod van activiteiten, dat voor inwoners en bezoekers van alle leeftijden en afkomst aantrekkelijk is.
- Sluit aan bij al aanwezige voorzieningen zoals Goudasfalt, de Stolwijkersluis, scheepswerf Kromhout.
- Maak een verbinding tussen wat de stad en het Groene Hart te bieden hebben en vestig de aandacht op streekproducten.

2. Gouda als woon- en leefstad

Gouda is uitgegroeid tot een middelgrote stad. Qua oppervlakte, woningbestand en inwonertal overtreffen de naoorlogse wijken de historische binnenstad. Op de historische kern wordt in toenemende mate en in allerlei opzichten een appèl gedaan. Dat heeft consequenties voor de inrichting. De stad staat in de komende jaren voor de uitdaging om zowel in de historische kern, als in de omringende wijken een aangenaam woon- en leefklimaat te bieden. Hierbij is de bereikbaarheid van de binnenstad en de verschillende wijken belangrijk. Echter, verkeer en wegeninfrastructuur mogen niet ten koste gaan van de leefbaarheid en het in goede staat houden van de historische structuur van de stad. In het bijzonder de historische kern is, mede als gevolg van de slappe bodem, uiterst kwetsbaar. In dit kader heeft de gemeente Gouda recent een onderzoek naar de consequenties van de door zwaar gemotoriseerd verkeer veroorzaakte trillingen voor huizen en kademuren laten uitvoeren en maatregelen genomen. Voor de (nabije) toekomst zijn ter bescherming van ons gebouwd cultureel erfgoed structurele maatregelen nodig, zodat er voor de bevoorrading van winkels en de parkeerbehoefte van de bewoners in de binnenstad bevredigende oplossingen komen. Het verdient de voorkeur dat waar mogelijk de binnenstad vrij wordt gemaakt van bewegende en geparkeerde motorvoertuigen.

Aanbevelingen

- Tref bij het toestaan van verkeer voor de bevoorrading van de winkels in de binnenstad en voor het voorzien in de parkeerbehoefte van de binnenstadbewoners maatregelen die rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebouwd cultureel erfgoed.
- Maak waar mogelijk de binnenstad vrij van bewegende en geparkeerde motorvoertuigen.
- Reserveer de bestaande parkeergarages in de binnenstad voor binnenstadbewoners en laat bezoekers zoveel mogelijk buiten de historische kern parkeren.

3. Gouda als winkel- en werkstad

Iedereen wil dat Gouda als centrum in het Groene Hart aantrekkelijk is en blijft voor winkelend publiek. Dit vraagt een kwalitatief hoog en gevarieerd aanbod van ketenwinkels en speciaalzaken. Door de leegstaande ruimten boven winkels meer als woningen te benutten, krijgen winkelstraten ook na sluitingstijd een aangename uitstraling en wordt ook direct het behoud van de historische panden geregeld. Zonder te vervallen in ‘historiserend bouwen’ kan bij verbouwing of gevelrenovatie van winkelpanden rekening worden gehouden met de oorspronkelijke gevelpatronen. De kwetsbaarheid van het gebouwd cultureel erfgoed vergt dat Gouda daar rekening mee houdt bij het realiseren van de functie ‘woon- en winkelstad’. Het aanleggen van enkele transferia aan de rand van de stad kan daarbij helpen.

Aanbevelingen

- Streef een kwalitatief hoog en gevarieerd aanbod van ketenwinkels en speciaalzaken na.
- Voer ten aanzien van het gebruik van ruimten in de binnenstad een flexibel beleid. Benut de leegstaande ruimten boven winkels meer als woningen. Door leegstaande winkels in te richten als woning krijgen winkelstraten ook na sluitingstijd een aangename uitstraling. Een en ander is goed voor het behoud van historische panden.
- Houd bij verbouwing of gevelrenovatie van winkelpanden rekening met de oorspronkelijke gevelpatronen, zonder ‘historiserend’ te gaan bouwen.
- Bekijk de mogelijkheden om op verschillende plaatsen aan de randen van de stad voor bezoekers transferia aan te leggen.

Gouda is ook een werkstad. Een grote diversiteit aan bedrijven en ondernemingen biedt op talloze terreinen werk en emplooi aan velen binnen en buiten Gouda. De goede infrastructuur rondom Gouda (weg- en spoorverbindingen) bevordert een intensieve wisselwerking tussen de eigen bewoners en mensen van buiten Gouda. De grote aantallen bij de stations geparkeerde fietsen bevestigen dit. Voor de toekomst vraagt dit om creatieve oplossingen op het terrein van personen- en goederenvervoer, bijvoorbeeld door kleinschalige, elektrisch aangedreven voertuigen te gebruiken. Wellicht is het inzetten van een waterbus een optie.

Aanbevelingen

- Voor de toekomst worden creatieve oplossingen gevraagd op het terrein van personen- en goederenvervoer, o.a. door kleinschalige, elektrisch aangedreven voertuigen te gebruiken. Voorzie de stad van voldoende laadpalen.
- Onderzoek het inzetten van een waterbus als optie.

4. Gouda als Hollandse waterstad

Vanouds is Gouda een typische Hollandse waterstad. Dat biedt kansen en bedreigingen. Het aan de watergangen gelieerde watertoerisme biedt kansen. Met de kennis en inzichten van een halve eeuw geleden is de Havensluis afgesloten en zijn diverse grachten en watergangen gedempt. Met de kennis van nu en de toenemende belangstelling voor watertoerisme en de verandering van het klimaat, betreurt Die Goude dit. Voor alle partijen is het goed als Gouda als bruisende waterstad weer tot leven wordt gebracht. Heropening van de Havensluis maakt het mogelijk dat de doorvaart van de Gouwe naar de Hollandsche IJssel wordt hersteld. Heropening van gedempte grachten en watergangen draagt bij aan het beheer van de waterhuishouding bij hoosbuien en de bestrijding van hittestress in de warmer wordende zomers. Wij constateren dat er al veel aandacht is voor het verzakken van delen van de binnenstad ten gevolge van het inklinkende veen en dat wordt samengewerkt met stedelijke en landelijke (kennis) instituten. Dit vooral continueren. Op verzoek van de gemeente werkt de Wateralliantie op stedelijk niveau aan een integrale watervisie. Enkele leden van Die Goude zijn hierbij betrokken.

Aanbevelingen

- Herstel de vaarverbinding vanaf de Hollandsche IJssel door het openen van de Havensluis.
- Ontdemp grachten, in het bijzonder Nonnenwater en Verloren Kost.
- Maak de grachten zichtbaar. Verwijder de overkluizing van de gracht Achter de Waag.
- Maak kaden en oevers vrij voor recreatie en horeca, mede om de visuele relatie met het water te versterken.
- Bevorder wandel- en fietsroutes langs grachten, waterwerken, vaarroutes en molens binnen en buiten de stad.
- Continueer de aandacht voor het verzakken van delen van de binnenstad en de samenwerking met stedelijke en landelijke instanties en (kennis) instituten.

5. Gouda is niet alleen de binnenstad

In de Goudse wijken die buiten de oude binnenstad zijn ontstaan zijn talrijke elementen te vinden die het behouden en beschermen waard zijn, door het tijdsbeeld dat ze vertegenwoordigen (denk aan Korte Akkeren, de Kadenbuurt, Kort Haarlem, Bloemendaal, Goverwelle en Westergouwe).

Aanbeveling

- Behoud en bescherm de talrijke waardevolle elementen in de wijken buiten de oude binnenstad.

6. Gouda als bezoekers- toeristenstad

Voor toeristen uit binnen- en buitenland is Gouda in toenemende mate interessant. Hierbij lijkt het verstandig dat Gouda enerzijds kiest voor een eigen 'niche' met een qua omvang bescheiden, doch uniek en kwalitatief sterk aanbod en er anderzijds waakt voor toestanden zoals in Amsterdam en Venetië, waar de eigen bevolking lijdt onder het 'overtourisme' en het gebouwd cultureel erfgoed gevaar loopt. Gouda doet er goed aan arrangementen te ontwikkelen waarbij de historische, bouwkundige en culturele aspecten van de binnenstad (St. Jan, musea, Donkere Sluis, winkels, markt, grachten en horeca), de interessante elementen van andere wijken zoals Westergouwe (uniek op het diepste punt van Nederland) en unieke initiatieven zoals Goudasfalt, worden gecombineerd met het bezoeken (te voet, per boot, fiets of auto) van wat de omgeving in het Groene Hart te bieden heeft. Zo wordt in combinatie met overnachten in Gouda, de verblijfsduur van bezoekers bevorderd.

Aanbevelingen

- Kies voor een eigen 'niche' met een qua omvang bescheiden, doch uniek en kwalitatief sterk aanbod.
- Waak voor 'overtourisme' zoals in Amsterdam en Venetië. Dat is slecht voor de bewoners van Gouda en voor het gebouwd cultureel erfgoed.
- Door arrangementen te ontwikkelen waarbij de historische, bouwkundige en culturele aspecten van de binnenstad (St. Jan, musea, winkels, markt, grachten en sluisen, horeca), de interessante elementen van andere wijken zoals Westergouwe (uniek op het diepste punt van Nederland) en unieke initiatieven zoals Goudasfalt, te combineren met het bezoeken (te voet, per boot, fiets of auto) van wat de omgeving in het Groene Hart te bieden heeft, wordt in combinatie met overnachten in Gouda, de verblijfsduur van bezoekers bevorderd.

7. Gouda als cultuur- en onderwijsstad

Gouda is een stad van cultuur met een eigen karakter. Op talloze plaatsen in de stad is de rijke historie van scheepvaart, ambachten, nijverheid, (bouw)kunst en geestelijk leven waarneembaar. Al vanaf de middeleeuwen kent Gouda een grote verscheidenheid in bedrijven, zowel ambacht, nijverheid, industrie en dienstverlening. Thans biedt de stad een breed scala aan onderwijsvoorzieningen, die vanuit de verre omtrek leerlingen en studenten trekken. Cultuur is een dynamisch gegeven, dat voortdurend aandacht en (financiële) inspanning vraagt. De musea en cultuurhuizen vergen onderhoud en facilitering. Vrijkomende historische panden vragen om een passende bestemming. Aandacht is nodig voor de vele historische en culturele verenigingen en voor het immateriële erfgoed, zoals o.a. verwoord in de Goudse Canon. Veel historische locaties in de stad bieden ruimte voor congressen en vergaderingen. Dit vergt van Gouda actieve inzet om het imago als stad van onderwijs en cultuur te faciliteren, te versterken en uit te bouwen.

Aanbevelingen

- Besteed voortdurend voldoende aandacht en financiën aan cultuur.
- Onderhoud en faciliteer de musea en cultuurhuizen in voldoende mate.
- Stimuleer dat voor vrijkomende historische panden een passende bestemming wordt gevonden.
- Heb aandacht voor de vele historische en culturele verenigingen en voor het immateriële erfgoed, zoals o.a. verwoord in de Goudse Canon.
- Zet er actief op in om het imago van Gouda als stad van onderwijs en cultuur te versterken, uit te bouwen en te faciliteren. Veel historische locaties in de stad bieden ruimte voor congressen en vergaderingen.